

Toepassingsregeling ‘Leven Lang Leren’

Leven Lang Leren in de praktijk

Inhoudsopgave

1	Achtergrond	2
2	Richtlijnen deskundigheidsbevordering.....	2
2.1	Verwachte inspanning	2
2.2	Registreren als bevoegd persoon	3
2.2.1	Basisregistratie	3
2.2.2	Niet de juiste opleiding voor een basisregistratie, wat nu?.....	3
2.3	Herregistratie.....	3
2.3.1	Te weinig deskundigheidsbevordering leidt tot inactieve registratie.....	4
2.3.2	Deskundigheidsbevordering vanuit een eerdere werkgever of instelling	4
2.4	Beëindigen registratie.....	4
2.5	Manieren om je deskundigheid op peil te houden	4
2.5.1	Theoretische bijscholing.....	5
2.5.2	Praktische bijscholing	5
2.6	Meewerken aan dierproeven zonder bevoegdheid of registratie	5
2.6.1	Wanneer en hoe vraag je een (interne) ontheffing aan?.....	6
2.6.2	Rechten en plichten per type ontheffing	6
2.6.3	Scholing bij een ontheffing voor enkele specialistische handelingen.....	6
3	Richtlijnen ter vaststelling van bekwaamheden (EPA's).....	6
3.1	Lijst van bekwaamheden (EPA's).....	6
3.1.1	Controleren van bekwaamheden.....	6
3.1.2	Vaststellen welke EPA's er zijn binnen de organisatie	7
3.1.3	Functiespecifieke EPA's.....	7
3.1.4	Profielen in plaats van losse EPA's	7
3.2	Bekwaam worden	7
3.2.1	Alleen trainen als het echt nodig is	9
3.2.2	EPA's die je ergens anders hebt geleerd	9
3.2.3	Begeleiding van stagiaires	10
3.2.4	Toezicht door een supervisor of begeleider: wat is het verschil?.....	10
3.2.5	Bekwaam worden tijdens een lopend experiment	10
3.3	Eisen aan de beoordeling van een bekwaamheid	10
3.3.1	Kwaliteit van de supervisor en assessor.....	10
3.3.2	Kwaliteit van de beoordeling	11
3.4	Herbeoordeling van een bekwaamheid (EPA).....	11
3.4.1	Tijdslijnen voor het moment van herbeoordelen:	11
3.5	Uitzonderingen met betrekking tot bekwaamheid aanleren.....	12
4	Bijhouden van je LLL-portfolio	12
4.1	Registratie van deskundigheid (bij- en nascholing).....	12
4.2	Registratie van bekwaamheid (EPA's)	13
5	Overige zaken.....	13
6	Referenties.....	13

7	Tijdelijk implementatie	14
8	Afkortingen en begripsbepalingen.....	15

1 Achtergrond

Deze regeling over Leven Lang Leren (LLL) legt uit hoe het beleid ‘Leven Lang Leren’ wordt toegepast binnen dierexperimenteel onderzoek. Het gaat daarbij om het blijven ontwikkelen van kennis en het aanleren van vaardigheden.

Het beleid en deze regeling gelden voor iedereen die dierproeven ontwerpt of uitvoert, voor mensen die proefdieren verzorgen en voor degenen die hier toezicht op houden. Dit geldt binnen de instellingen waarvoor de Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht (IvD) toezicht houdt.

De IvD past deze regeling regelmatig aan op basis van nieuwe inzichten. Daarbij worden de LLL-coördinatoren betrokken. Een nieuwe of aangepaste regeling geldt vanaf het moment dat de ingangsdatum is gepubliceerd op de IvD-website en in de IvD-nieuwsbrief.

We maken onderscheid tussen deskundig en bekwaam. Beide worden verder uitgewerkt. Tot slot wordt beschreven hoe dit in een portfolio moet worden verwerkt.

2 Richtlijnen deskundigheidsbevordering

Je mag alleen meewerken aan de verzorging en het gebruik van proefdieren, of aan het plannen van proeven, als je daarvoor voldoende kennis en vaardigheden hebt. Deze regeling legt uit hoe je jezelf kunt blijven bijscholen en hoe je die scholing vastlegt in je persoonlijke Leven Lang Leren (LLL)-portfolio.

Wil je een cursus of training opnemen in je LLL-portfolio? Bespreek dan van tevoren met je LLL-coördinator of die scholing relevant is. Daarnaast moet je met je leidinggevende overleggen of er geld en tijd beschikbaar zijn om deze (beschermde) werkzaamheden te mogen en kunnen doen.

2.1 Verwachte inspanning

Je moet minimaal een bepaald aantal uren actief bijleren voor je functie. Dat heet een *inspanningsverplichting*. Hoeveel uur dat is, staat in tabel 1. Deze verplichting geldt steeds voor een periode van drie jaar binnen Leven Lang Leren (LLL) [1].

Heb je meerdere functies? Dan geldt alleen het hoogste aantal vereiste uren. Dus als je aan die hoogste eis voldoet, voldoe je automatisch ook voor je andere rollen. Bijvoorbeeld: als een aangewezen dierenarts genoeg uren heeft, telt dat ook voor de rol van onderzoeker.

Tabel 1: Minimale inspanningsverplichting (uren) voor (her-)registratie als bevoegd persoon bij IvD Utrecht, inclusief het deel dat met een certificaat van deelname of toetsing moet worden afgesloten.

	Diervorzorger	Biotechnicus (MBO-4 of HBO)	Onderzoeker	IvD-lid	Aangewezen dierenarts
Jaargemiddelde (uren)	8	8	16	24	24
Per drie jaar	24	24	48	72	72
Waarvan certificaat (deel)	33%	33%	33%	33%	33%

2.2 Registreren als bevoegd persoon

2.2.1 Basisregistratie

Als je je opleiding hebt afgerond (bijvoorbeeld tot diervorzorger, biotechnicus of bevoegd onderzoeker volgens artikel 9), moet je je registreren bij de IvD. Dat doe je door het formulier 'Aanmelding onderzoeker dierproeven' in te vullen. Dit formulier staat op de website van de IvD. Stuur het formulier samen met kopieën van je diploma's en/of certificaten naar de IvD.

De IvD regelt daarna je registratie als bevoegd persoon. Deze registratie blijft automatisch geldig tot het vierde jaarlijkse registratiegesprek, gerekend vanaf het moment dat je officiële diploma of proefdierkundecertificaat is behaald.

2.2.2 Niet de juiste opleiding voor een basisregistratie, wat nu?

Als je al in dienst bent, maar je opleiding nog niet helemaal hebt afgerond, of als je in het buitenland bent opgeleid, kun je soms nog niet meteen als bevoegd persoon worden geregistreerd. Meestal is dit al besproken tijdens je sollicitatie met jou en de IvD.

In sommige gevallen kun je dit oplossen met bijscholing of nascholing, of door het aanvragen van een ontheffing of erkenning (of een combinatie daarvan). Het is belangrijk dat je je toch alvast aanmeldt bij de IvD met de documenten en gegevens die je al hebt. De IvD neemt dan contact met je op om samen te bekijken wat mogelijk is.

Zolang dit proces nog loopt en je nog niet officieel bevoegd bent, mag je alleen zeer beperkte handelingen uitvoeren met dieren in onderwijs en onderzoek.

2.3 Herregistratie

Je herregistratie wordt geregeld door de LLL-coördinator samen met de IvD tijdens het jaarlijkse registratiegesprek. Dit gesprek vindt plaats aan het begin van het jaar, tot en met maart.

Zorg ervoor dat je vóór dit gesprek je dossier over scholing en bijscholing op orde hebt. De IvD kijkt dan of je in de afgelopen drie jaar genoeg hebt gedaan om aan de inspanningsverplichting te voldoen. Op basis daarvan wordt besloten of je bevoegd blijft.

Vraag daarom minstens eens per drie jaar een herregistratie aan. Een herregistratie blijft geldig tot en met het derde volgende registratiegesprek van je LLL-coördinator.

2.3.1 Te weinig deskundigheidsbevordering leidt tot inactieve registratie

Als bij herregistratie blijkt dat je te weinig bijscholing hebt gevolgd, wordt je registratie tijdelijk inactief. Dat betekent dat je geen dierproeven meer mag ontwerpen of uitvoeren en ook geen proefdieren mag verzorgen of behandelen. Je kunt je registratie weer activeren door alsnog het vereiste aantal uren aan bijscholing te volgen.

Totdat je registratie weer actief is, mag je alleen in uitzonderlijke gevallen en met toestemming van de IvD bepaalde werkzaamheden uitvoeren, en dan altijd onder toezicht. Deze toestemming geldt voor een beperkte periode en wordt officieel vastgelegd.

2.3.2 Deskundigheidsbevordering vanuit een eerdere werkgever of instelling

Als je overstapt naar een andere instelling met een instellingsvergunning voor dierproeven, kun je je LLL-portfolio van de afgelopen drie jaar meenemen en je voor drie jaar laten registreren. Heb je geen LLL-portfolio of heb je in die periode onvoldoende bijscholing gevolgd, dan gelden dezelfde regels als bij een inactieve registratie. Ben je korter dan drie jaar bevoegd, dan gelden de regels van de basisregistratie.

2.4 Beëindigen registratie

Je kunt je registratie laten stoppen als je uit dienst gaat of als je niet meer met proefdieren werkt. Ook kan de LLL-coördinator voorstellen om je uit te schrijven als je niet meer in dienst bent of geen dierproeven meer doet (en dat ook niet meer wilt).

Je dossier wordt maximaal acht jaar bewaard en daarna verwijderd. Als je daarna weer met dierproeven wilt werken, moet je je opnieuw registreren. Binnen die acht jaar kun je je dossier alleen zelf opvragen voor je eigen administratie.

We bewaren je dossier omdat we tot vijf jaar na afloop van een project aan de NVWA moeten kunnen laten zien dat iedereen die met proefdieren werkte daarvoor bevoegd was.

2.5 Manieren om je deskundigheid op peil te houden

Deskundigheid betekent: je kennis en vaardigheden bijhouden die nodig zijn voor je werk met proefdieren. Wat daarvoor meetelt, verschilt per persoon en per functie. Hieronder staan voorbeelden van activiteiten die je in je LLL-portfolio kunt zetten. Vooral voor onderzoekers staan er op onze website ook handige links.

Weet je niet zeker of een activiteit meetelt? Vraag het dan aan de LLL-coördinator. Die kan dit bij twijfel bespreken met de IvD.

2.5.1 Theoretische bijscholing

Dit zijn voorbeelden van bijscholing waarbij je vooral leert door informatie en theorie. Meer uitleg staat op onze website. Let op: de tijd die je eraan besteedt is niet altijd hetzelfde als het aantal uren dat je mag registreren. Voorbeelden van theoretische bijscholing zijn:

- Vakinhoudelijke congressen, webinars en studiedagen over diermodellen, de 3 V's of studieopzet (alleen relevante onderdelen tellen mee, met maximaal 6 uur per dag).
- Congressen, studie- en themadagen over proefdierkunde.
- Cursussen (online of op locatie) over diermodellen, de 3 V's of studieopzet.
- Bijeenkomsten en workshops (online of op locatie) over de 3 V's, bekwaamheid of functiegebonden vaardigheden.
- Soortspecifieke cursussen waarmee je bevoegd wordt voor een extra diersoort.
- Het lezen van artikelen en boeken over proefdierkunde die je nieuwe inzichten geven.
- Het beoordelen (peer-review) van onderzoeksaanvragen voor de IvD (maximaal 2 uur per project).
- Workshops en bijeenkomsten die je kennis vergroten over (de verzorging van) de diersoort(en) waarmee je werkt.

2.5.2 Praktische bijscholing

Soms kun je je deskundigheid ook vergroten door oefenen en training in de praktijk. Voorbeelden zijn:

- Een handeling leren (zie EPA's, hoofdstuk 3) waarbij je ook theorie leert, of waarbij je meer kennis opdoet over anatomie, fysiologie of ziektebeelden. De assessor bepaalt hoeveel uren hiervan meetellen voor deskundigheidsbevordering.
- Een werkbezoek of excursie bij een andere vergunninghouder: je laat je daar informeren, kijkt mee of krijgt een rondleiding. Je levert daarna aan wat je hebt geleerd bij de LLL-coördinator, die bepaalt hoeveel uren je krijgt.
- Een techniek leren die verfijnder is dan een techniek die je eerder gebruikte voor hetzelfde doel. Een deel van de leertijd mag meetellen; de assessor bepaalt hoeveel.

2.6 Meewerken aan dierproeven zonder bevoegdheid of registratie

Normaal gesproken mag je geen handelingen bij proefdieren uitvoeren als je daarvoor niet de juiste opleiding hebt gevolgd, tenzij je een ontheffing hebt. Soms willen we toch toestaan dat iemand zonder bevoegdheid een kleine of heel specialistische bijdrage levert. Dat doen we alleen als het nodig is voor het onderzoek, het welzijn van de dieren of de kwaliteit van het werk, en als die bijdrage te beperkt is om een volledige basistraining te rechtvaardigen. Een voorbeeld is een medisch specialist wiens expertise nodig is voor de betrouwbaarheid van de dierproef.

Als je niet bevoegd bent, kan alleen de NVWA een ontheffing geven. We kunnen dan een ontheffing aanvragen voor een hele functie (zoals proefdierversorger, onderzoeker of biotechnicus) of voor één of meerdere specifieke handelingen.

2.6.1 Wanneer en hoe vraag je een (interne) ontheffing aan?

Als iemand aantoonbaar beter is in een bepaalde specialistische handeling dan de beschikbare bevoegde en geregistreerde medewerkers, kan de IvD een ontheffing aanvragen. Voor mensen die nooit bevoegd zijn geweest, moet dit volgens de wet via de NVWA. Mensen die wel bevoegd zijn volgens de Wod, maar niet (meer) als deskundig geregistreerd staan, kunnen van de IvD toestemming krijgen om één specifieke handeling uit te voeren. Dit heet een interne ontheffing.

2.6.2 Rechten en plichten per type ontheffing

Heb je een ontheffing voor een functie, dan mag je die functie uitvoeren alsof je bevoegd bent. Je wordt geregistreerd en je moet ook bijscholing doen voor herregistratie. In die functie mag je zonder toezicht werken. Heb je een ontheffing voor één of meer handelingen (of EPA's), omdat je niet (meer) geregistreerd bent, dan mag je alleen die handelingen uitvoeren en dat moet onder toezicht van iemand die wel geregistreerd en bevoegd is. Dit staat ook vastgelegd in de ontheffing en eventueel in een werkprotocol.

2.6.3 Scholing bij een ontheffing voor enkele specialistische handelingen

Wie vanuit een specialisme bijdraagt, moet voldoen aan de eisen en bijscholing die bij dat specialisme horen. Ook moet worden vastgesteld dat je de handeling bekwaam kunt uitvoeren (zie hoofdstuk 3). Daarnaast moet je één keer een online training volgen over wetgeving en ethiek rond dierproeven. Zonder deze training vervalt de toestemming, ook als je een NVWA-ontheffing hebt. Samen met de IvD spreek je af wanneer je de training afrondt.

3 Richtlijnen ter vaststelling van bekwaamheden (EPA's)

Medewerkers en stagiairs mogen bij dierexperimenten bepaalde taken of handelingen uitvoeren. Zo'n taak of handeling noemen we een EPA (Entrustable Professional Activity) [2]. Je mag een EPA pas zelfstandig doen als is vastgesteld dat je het goed en veilig kunt. De EPA's waar je bekwaam in bent moeten na verloop van tijd (na 2-5 jaar) opnieuw worden beoordeeld.

3.1 Lijst van bekwaamheden (EPA's)

De EPA's die je kunt, zet je in je portfolio. Als je een nieuwe EPA wilt gaan doen, moet je daarvoor eerst getraind worden door een supervisor en daarna beoordeeld worden door een assessor volgens het LLL-beleid. Pas daarna mag je die EPA toevoegen aan je lijst. De assessor is aanspreekbaar op wat is afgetekend.

Hoe die lijst precies wordt bijgehouden, bepaalt de organisatie/afdeling/faciliteit of de LLL-coördinator. Bij het UMC Utrecht is ULearn het centrale systeem waarin dit wordt geregistreerd.

3.1.1 Controleren van bekwaamheden

Als een werkprotocol (WP) ter goedkeuring naar de IvD gaat, moet de onderzoeker aangeven welke EPA's in het WP gebeuren en wie ze uitvoert. Dat gebeurt in tabel 4.

De mensen die de handelingen uitvoeren moeten als bekwaam geregistreerd staan, en de IvD moet dat kunnen inzien. De verantwoordelijk onderzoeker moet dit controleren vóór het indienen. Je mag dus geen WP indienen waarin mensen handelingen gaan doen waarvoor ze niet bekwaam zijn, behalve als het WP juist bedoeld is om die handelingen te leren en te trainen.

3.1.2 Vaststellen welke EPA's er zijn binnen de organisatie

Een EPA is een activiteit uit je dagelijkse werk die je pas alleen mag doen als die is beoordeeld. Welke EPA's er binnen de organisatie bestaan, wordt afgestemd met de IvD. Bijvoorbeeld: de reeks handelingen die een dier ondergaat (zoals in tabel 4 van het WP).

EPA's worden ingedeeld als eenvoudig of complex. Dat sluit aan bij de regels in de wet- en regelgeving, waarin ook verschil wordt gemaakt tussen functies (zoals biotechnici en diervverzorgers) en welke handelingen zij mogen uitvoeren. Proefdiervverzorgers mogen enkel eenvoudige handelingen uitvoeren.

3.1.3 Functiespecifieke EPA's

Naast losse handelingen kan de IvD ook eisen dat je bekwaam bent voor bepaalde functie-taken. Die taken kunnen komen uit wetgeving, richtlijnen, ontwikkelingen in het vakgebied of intern beleid.

De IvD bepaalt deze EPA's, laat dit weten (bijvoorbeeld via de nieuwsbrief en de LLL-coördinator) en zet ze in de EPA-lijst. Daarbij staat ook vanaf wanneer het verplicht is om die bekwaamheid te hebben.

Voorbeelden zijn:

- het geven van een practicum met proefdieren;
- het verschonen van huisvesting;
- het aftekenen van welzijn in een ruimte;
- en het opstellen van een dierexperiment.

3.1.4 Profielen in plaats van losse EPA's

Voor sommige functies (zoals paraveterinair, dierenartsen en proefdiervverzorgers) hoort vaak een vaste set van EPA's bij het dagelijkse werk. Die vaardigheden worden vaak al geleerd tijdens opleiding, specialisatie of tijdens het inwerken.

Dan kan het praktischer zijn om iemand af te tekenen op een profiel (een pakket van meerdere EPA's) in plaats van op elke EPA apart. De regels voor begeleiding en toezicht blijven hetzelfde, maar de administratie wordt eenvoudiger.

Afhankelijk van iemands achtergrond kan iemand eerst onder supervisie beginnen of direct beoordeeld worden door een assessor. De assessor bepaalt welke onderdelen iemand beheerst en tekent die af. Later kan ook herbeoordeling op het hele profiel gebeuren.

3.2 Bekwaam worden

Je ontwikkeling wordt begeleid door een supervisor. Die zorgt dat jij begeleiding krijgt en dat er toezicht is door iemand die bevoegd is.

Een assessor beoordeelt daarna of jij de handeling goed genoeg kunt. Als de assessor vertrouwen heeft dat je het veilig en correct doet, mag je de handeling zonder toezicht uitvoeren.

We gebruiken zes niveaus om aan te geven hoeveel vertrouwen er is dat jij een EPA zelfstandig kunt uitvoeren. Dat loopt van niveau 5 (nog geen praktische vaardigheid) tot niveau 0 (volledig zelfstandig en betrouwbaar).

Als je alleen meekijkt of erbij bent, maar je kunt de handeling zelf nog niet, dan zit je op niveau 5. Om een handeling zelfstandig te mogen doen, moet je niveau 0 behalen.

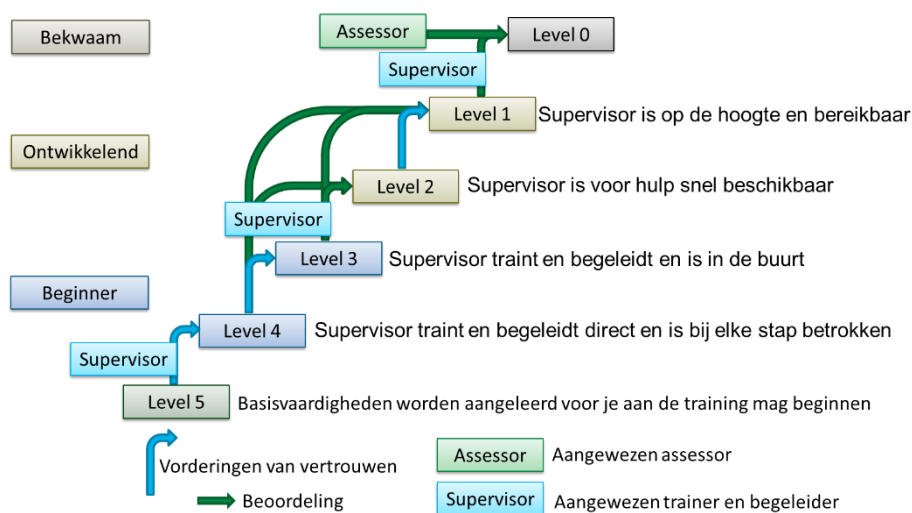
Om goed te oefenen—vooral voordat je zelfstandig wordt, maar ook daarna—moedigt de IvD aan om waar mogelijk te trainen met proefdierrije alternatieven, zoals virtual reality, plastinaten of kadavers van dieren die niet voor dit doel zijn gedood. Voor hulp of advies kun je contact opnemen met het 3Rs-Centre Utrecht.

In tabel 2 staan de stappen en momenten van beoordeling. Dat is ook te zien in figuur 1.

Tabel 2: Niveaus van bekwaamheidsbeheersing van EPA's met beschrijving van de eisen die worden gesteld aan de training en een beschrijving van de beoordelingsmomenten. De supervisor kan besluiten dat de trainee niveaus overslaat tussen niveau 4 en 1, maar doet wel altijd een tussentijdse beoordeling.

Niveau	Omschrijving
5	Trainee neemt een EPA waar en werkt aan theoretische en praktische basis zonder gebruik van dieren. Een werknemer of stagiair, nu de trainee genoemd, die nog geen bewijs heeft geleverd van theoretische achtergrond of handvaardigheid passend bij een bepaalde bekwaamheid, toont deze eerst aan. Voor het aanleren van vaardigheden op dit niveau worden geen levende dieren gebruikt.
4	Trainee voert de EPA samen met de supervisor uit. De trainee, die een bestaande, maar voor de trainee nieuwe EPA leert, en die afdoende kennis en kunde heeft om met dieren te werken, begint op niveau 4. Hierbij wordt (of worden delen van) de EPA uitgevoerd onder constante begeleiding en coaching.
3	Trainee voert de EPA uit onder directe supervisie. De trainee kent alle stappen en voert de gehele procedure zelf uit, waarbij de supervisor de cruciale stappen observeert en begeleidt. Het is mogelijk dat de supervisor gedurende de uitvoering van de procedure andere werkzaamheden doet in directe nabijheid.
Beoordeling	Er is altijd een beoordelingsmoment en bespreking met een beoordelingsmodel vóór de trainee het vertrouwen krijgt om op niveau 2 of 1 te werken.
2	Trainee voert de EPA uit met supervisie op een gepaste afstand. De trainee voert de procedure zelfstandig uit, waarbij de supervisor geroepen kan worden en dan snel ter plaatse is om in te grijpen of dat er een begeleider aanwezig is. De tijd waarbinnen de supervisor ter plaatse kan zijn is afhankelijk van de procedure, maar altijd korter dan tien minuten, tenzij er toezicht kan worden geregeld van een ander bekwaam en bevoegd persoon. De supervisor blijft direct verantwoordelijk en controleert het resultaat.
1	Trainee voert de EPA uit waarbij de supervisor bereikbaar is voor consultatie. De trainee voert de procedure zelfstandig uit, waarbij de supervisor (telefonisch) geconsulteerd kan worden, of er toezicht is van een al als bekwaam afgetekend bevoegd persoon (begeleider). De trainee is samen met de supervisor verantwoordelijk en mag, indien de trainee geregistreerd is als bevoegd, de handelingen in overleg aftekenen.

Niveau	Omschrijving
Beoordeling	Om het vertrouwen te krijgen om naar niveau 0 te gaan wordt de trainee beoordeeld door een assessor. Deze draagt de verantwoordelijkheid om de bekwaamheid vast te stellen.
0	Werknemer voert de EPA zelfstandig uit.

Figuur 1: laat zien hoe werknemers en stagiairs stap voor stap beter worden in een handeling (als trainee). Afhankelijk van je niveau krijg je **begeleiding of toezicht**. Je gaat naar een hoger niveau op basis van een **informele beoordeling** door je supervisor, en een **officiële beoordeling** door een assessor. Bij **eenvoudige technieken** mag je tussen niveau 4 en 1 soms niveaus overslaan. Een supervisor of assessor moet worden aangewezen door de **functionaris competenties**. Soms eist de supervisor of de IvD dat je eerst **basisvaardigheden** laat zien voordat je aan een EPA-training mag beginnen. In dat geval zit je nog op **niveau 5**.

3.2.1 Alleen trainen als het echt nodig is

We leren alleen EPA's aan die nodig zijn voor gepland werk of een werkprotocol. De supervisor moet eerst bepalen of het echt nodig is dat jij deze EPA leert. Pas daarna mogen er eventueel dieren worden gebruikt. De IvD beslist hierover, soms samen met de supervisor en jou. Ze kijken daarbij bijvoorbeeld hoe vaak je de EPA straks moet doen, of er al genoeg bekwaam personeel is en of jij al ervaring hebt met vergelijkbare handelingen.

3.2.2 EPA's die je ergens anders hebt geleerd

Heb je een EPA al bij een andere organisatie geleerd en wil je die in je portfolio zetten? Lever dan het beoordelingsformulier in bij de LLL-coördinator. Die neemt het over als de training en beoordeling daar minstens zo goed zijn als hier. Bij twijfel vraagt de LLL-coördinator advies aan de IvD. Als er geen goede beoordeling is geweest, moet je hier alsnog worden beoordeeld. De assessor bepaalt dan of je eerst nog even onder begeleiding moet oefenen of dat je direct een assessment kunt doen.

3.2.3 Begeleiding van stagiaires

Stagiairs mogen ook EPA's leren van een supervisor en kunnen ook beoordeeld worden door een assessor. Maar een stagiair mag nooit zelf handelingen of welzijn "aftekenen" in lijsten of dagboeken. Een stagiair mag ook geen EPA's aan anderen leren, ook niet als hij/zij daarvoor training heeft gehad. Een stagiair werkt altijd onder toezicht van een bevoegd en bekwaam persoon en komt daarom maximaal uit op niveau 1. Zodra de stagiair wél voldoet aan de eisen om bevoegd geregistreerd te worden, mag hij/zij alle EPA's die al zijn afgetekend ook zelfstandig uitvoeren.

3.2.4 Toezicht door een supervisor of begeleider: wat is het verschil?

Supervisie gaat over het hele leertraject: begeleiden, plannen en volgen van je ontwikkeling terwijl je werkt onder toezicht. Dat doet een geregistreerde supervisor. In de laatste fase van de ontwikkeling kan het toezicht worden overgenomen door een bevoegd en bekwaam persoon die niet geregistreerd supervisor of assessor is. Deze noemen we een begeleider. De begeleider grijpt in als dat nodig is, tekent de handelingen of het welzijn af, en neemt contact op met de supervisor als er iets speelt. Dit geeft de mogelijkheid om met meerdere bekwame mensen mee te lopen en ervaring op te doen onder toezicht.

In de laatste fase (niveau 1) mag een bevoegde trainee soms al aftekenen, maar alleen in overleg. Dan zet je je eigen initialen én die van de supervisor of toezichthoudende collega.

3.2.5 Bekwaam worden tijdens een lopend experiment

Je kunt soms een EPA trainen tijdens een lopend experiment, maar dat mag alleen als dit van tevoren is aangevraagd in het werkprotocol en de IvD toestemming geeft. In het werkprotocol moet dan duidelijk staan dat er getraind wordt. Als er trainingsdieren nodig zijn, moet dat ook in de vergunning en het protocol staan.

Training in niveau 2 en 1, en ook de beoordeling naar niveau 0, kan soms binnen een experiment gebeuren om dieren te besparen. Dan moet wel duidelijk zijn dat dit geen risico geeft voor de kwaliteit van het experiment, bijvoorbeeld door extra afspraken of criteria. Als training niet expliciet in het werkprotocol staat, mag het experiment alleen doorgaan als alle uitvoerders voor hun EPA's niveau 0 hebben.

3.3 Eisen aan de beoordeling van een bekwaamheid

3.3.1 Kwaliteit van de supervisor en assessor

De functionaris competenties (onderdeel van de IvD) wijst supervisors en assessoren aan. Alleen trainingen en beoordelingen van deze aangewezen mensen worden door de IvD geaccepteerd.

Een supervisor of assessor moet kunnen laten zien dat hij/zij verstand heeft van trainen en beoordelen. Ook moet een supervisor de EPA die hij/zij traint zelf op niveau 0 beheersen.

Voorbeelden van opleidingen die hierbij kunnen helpen zijn onder andere onderwijs- of assessortrainingen (zoals BKO, examenkwalificaties, lerarenopleiding, supervisor/assessortraining

proefdierkunde, of een beroepsassessor-certificaat). Ze moeten de leeruitkomsten behandelen als weergegeven in module 27 van het Europese kader voor scholing en opleiding [3].

Ben je benoemd tot supervisor en assessor, dan geldt dat voor elke EPA die je zelf op niveau 0 kunt. Je mag dan anderen trainen in die EPA. Je mag ook als assessor beoordelen, maar alleen als iemand door een andere supervisor is getraind.

Soms mag je ook beoordelen bij een vergelijkbare EPA: een handeling die sterk lijkt op wat jij al beheerst. Bijvoorbeeld een canule in een ander bloedvat, een vergelijkbare transplantatie, een electrode plaatsen terwijl je al ervaring hebt met een hersencanule, of een fistel plaatsing beoordelen bij een andere diersoort.

3.3.2 Kwaliteit van de beoordeling

Om eerlijk en duidelijk te beoordelen gebruiken we vaste beoordelingsformulieren. Dit heet binnen de Europese Unie DOPS (directe observatie van een handeling).

Met zo'n formulier kan een assessor goed opschrijven wat hij/zij ziet. Zo wordt duidelijk of iemand de handeling al (deels) zelfstandig kan, en hoeveel vertrouwen er is dat het goed en veilig gebeurt.

De supervisor en assessor kiezen samen welk DOPS-formulier ze gebruiken en passen het zo nodig aan. Als er nog geen formulier bestaat, wordt het vóór de training gemaakt en aan de trainee gegeven.

3.4 Herbeoordeling van een bekwaamheid (EPA)

Je bent bekwaam voor een beperkte duur, van 2 tot maximaal 5 jaar. Vanaf dat moment moet er iemand met je meekijken om je bekwaamheid te bevestigen. Dat noemen we herbeoordeling.

Bij herbeoordeling gaan we ervan uit dat je de handeling nog kunt. Het doel is vooral: elkaar tips geven, scherp blijven en voorkomen dat iedereen het op een andere manier gaat doen.

Herbeoordeling is collegiaal: iedereen met niveau 0 mag dit doen, ook als die persoon geen supervisor of assessor is. Het liefst gebeurt het tijdens normaal werk, zodat er geen extra dieren nodig zijn. Gebruik bij voorkeur het herbeoordelingsformulier van de IvD (of anders het DOPS-formulier) en bewaar het in je LLL-portfolio.

3.4.1 Tijdslijnen voor het moment van herbeoordelen:

- Doe je de handeling minstens twee keer per jaar? Laat je dan uiterlijk binnen **twee jaar** na je laatste beoordeling opnieuw beoordelen. Er wordt ook gekeken hoe vaak je het sindsdien hebt gedaan.
- Heb je de handeling **1 tot 5 jaar niet** gedaan? Laat je dan meteen beoordelen zodra je de handeling weer gaat uitvoeren.
- Heb je de handeling **langer dan 5 jaar** niet gedaan of ben je daarin die periode niet herbeoordeeld, of is er **twijfel over je niveau**? Dan start je **opnieuw** een training- en beoordelingstraject bij een benoemde supervisor. Tot je weer bekwaam bent, wordt je niveau tijdelijk lager gezet (niveau 3, 2 of 1), in overleg met de **assessor**.

3.5 Uitzonderingen met betrekking tot bekwaamheid aanleren

Soms werkt de normale aanpak voor training en beoordeling niet. Dan bespreek je met de functionaris competenties hoe en waar je traint en hoe je bekwaamheid toch wordt vastgesteld. Dit kan bijvoorbeeld als:

- je een EPA ergens anders leert of overneemt;
- de EPA nieuw wordt ontwikkeld binnen de organisatie;
- maar één persoon binnen de instelling de EPA kan;
- alleen een (medisch) specialist de EPA kan, maar die is niet bevoegd om met proefdieren te werken;
- een gastonderzoeker de EPA uitvoert, maar in dienst is bij een andere vergunninghouder.

4 Bijhouden van je LLL-portfolio

Als je bevoegd en geregistreerd bent, ben je zelf verantwoordelijk voor het bijhouden van je LLL-portfolio. Daarin staan zowel je bekwaamheden (wat je kunt) als je deskundigheid (bijscholing/kennis).

Gebruik hiervoor bij voorkeur bestaande software. Bij het UMC Utrecht is dat ULearn. Als dat niet kan, kan de LLL-coördinator ook een eigen systeem gebruiken, bijvoorbeeld Excel. De IvD bepaalt wat er minimaal in moet staan. Zolang de IvD het kan inzien, mag de afdeling kiezen welk systeem gebruikt wordt. Voorbeelden van Excelbestanden staan op de IvD-website.

Je gebruikt je portfolio om geregistreerd te blijven voor het opzetten en uitvoeren van dierproeven. Ook moet je portfolio laten zien of je bij een WP-aanvraag voldoende bekwaam bent voor jouw rol. Bewaar certificaten en andere bewijsstukken zelf netjes en overzichtelijk. De verantwoordelijk onderzoeker of de IvD kan deze opvragen voor controle.

4.1 Registratie van deskundigheid (bij- en nascholing)

Gevolgde bij- en nascholing geef je door aan de LLL-coördinator. Deze activiteiten worden geregistreerd in uren actieve inzet. Noteer van elke activiteit in ieder geval:

- de naam van de activiteit;
- de datum waarop je klaar was;
- waar je het hebt gevolgd (als dat relevant is);
- hoeveel uur het kostte;
- of je een certificaat hebt gekregen;
- of er een toets was en of je die hebt gehaald;
- wat je hebt geleerd en waarom dat nuttig is voor jouw werk met proefdieren.

Je portfolio is in principe altijd zichtbaar voor de LLL-coördinator van je afdeling. Bij herregistratie deelt die de gegevens met de IvD.

4.2 Registratie van bekwaamheid (EPA's)

Je zet in je portfolio duidelijk welke EPA's je beheerst. Dit staat meestal in een bekwaamheidsdossier van de afdeling.

Zorg dat per EPA zichtbaar is:

- de naam van de EPA (zoals in werkprotocollen), eventueel met verwijzing naar DEP of SOP;
- wanneer je laatste (her)beoordeling was;
- wie je supervisor was en wie je assessor was;
- bij een herbeoordeling: wie je herbeoordelaar was.

Als je een WP maakt of meedoet aan een WP, zorg dan dat de IvD je dossier kan zien. Dan word je alleen ingepland voor EPA's die je echt kunt en voorkom je vertraging door vragen over je bekwaamheid.

5 Overige zaken

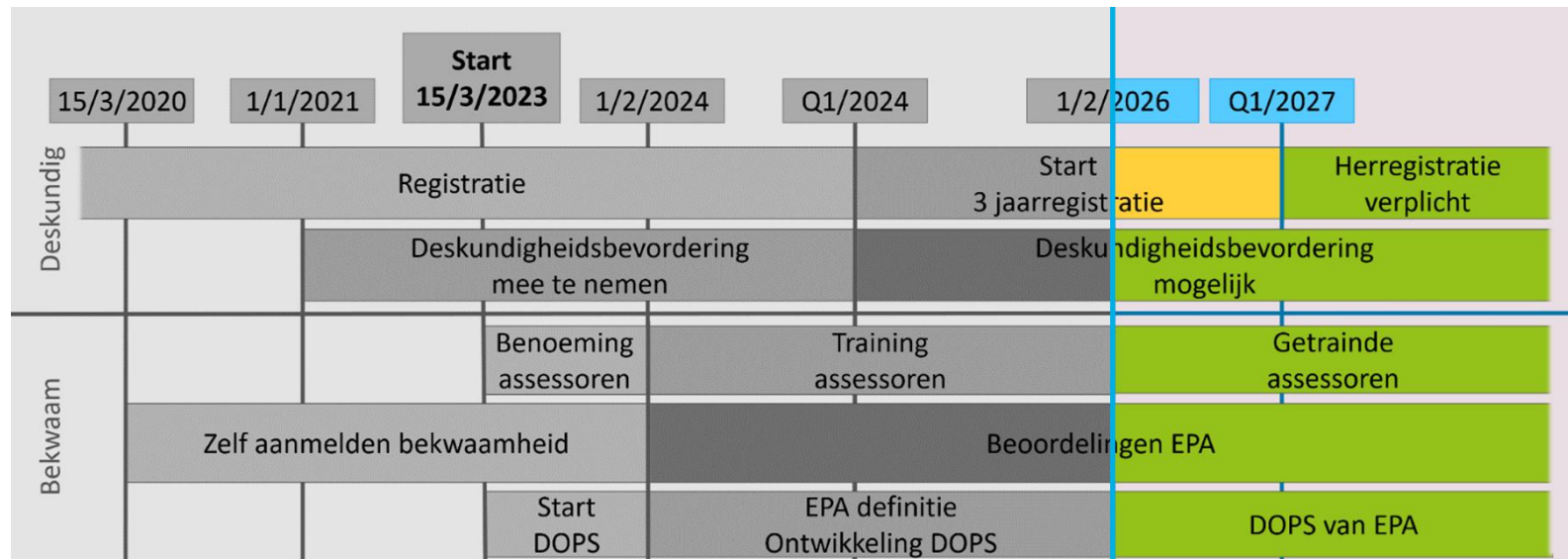
Is er onduidelijkheid over bekwaamheid of deskundigheid? Dan is de beslissing van de IvD (als functionaris competenties) leidend. De IvD beslist namens de vergunninghouder en kan dit document aanpassen als dat nodig is.

6 Referenties

1. 3Rs-Centre ULS en het IvD Platform, februari 2019, Leven Lang Leren in het dierexperimenteel onderzoek,
<https://www.ncadierproevenbeleid.nl/documenten/publicatie/19/25/leven-lang-leren/lven-lang-leren>
2. Tiebosch I, Whitfield L, Favier R. Introducing entrustable professional activities and competency-based development into workplace-based training within laboratory animal sciences. Lab Anim. 2025 Sep 10:236772251351101.
3. Kader voor scholing en opleiding:
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fca9ae7f-2554-11e9-8d04-01aa75ed71a1/language-nl>

7 Tijdslij implementatie

Het beleid leven lang leren is over een periode van drie jaar en negen maanden geïmplementeerd, waarbij er een paar momenten zijn geweest waarin de vereisten werden aangescherpt en ervaringen uit eerdere momenten worden meegenomen. In figuur 3 hieronder zijn deze momenten aangegeven. In grijs de veranderingen die al reeds zijn doorgevoerd ten tijde van de goedkeuring van deze toepassingsregeling.

Figuur 3:

Implementatie toepassing van het beleid leven lang leren.

Beschrijving van de perioden:

- *DOPS van EPA: In elk experiment is duidelijk wat de EPA is en er is een DOPS waarmee een assessor kan vaststellen of je dit beheerst.*
- *Deskundigheidsbevordering is verplicht, herregistratie wordt gedaan van eenieder die bij ingang van het beleid geregistreerd wordt. Kun je niet herregistreren dan gaat je registratie op 'inactief'.*

Veranderingen per datum:

- *Q1/2027: Zonder herregistratie mag je niet meer actief betrokken zijn bij dierproeven.*

8 Afkortingen en begripsbepalingen

Term/afkorting	Betekenis
Assessor	Iemand die beoordeelt of je een handeling/taak goed genoeg en zelfstandig kunt uitvoeren.
Bekwaam	Je kunt de taak goed en zelfstandig uitvoeren (je hebt de vaardigheid, kennis en attitude).
Bevoegd	Je mag de taak uitvoeren volgens de wet en je voldoet aan de eisen.
Begeleider	Een bevoegd en bekwaam persoon die toezicht houdt op een trainee in de laatste fase van het leren van een bekwaamheid in samenspraak met een supervisor.
Competent	Je hebt kennis én vaardigheid én de juiste houding om de taak te doen.
Deskundig	Je hebt actuele kennis van je werk en weet wat er nieuw is in het vak.
DEP (Dierexperimenteel Protocol)	Vastgelegde werkinstructie: hoe een procedure binnen de organisatie moet worden uitgevoerd.
DOPS (Direct observation of procedural skills)	Beoordeling waarbij iemand direct meekijkt terwijl je een handeling/procedure uitvoert.
EPA (Entrustable professional activity)	Een duidelijk omschreven taak die je (als bevoegd persoon) zelfstandig mag doen omdat men je vertrouwt als bekwaam.
FELASA (Federation of European Laboratory Animal Science Associations)	Europese koepelorganisatie voor verenigingen in de proefdierkunde.
FC (Functionaris competenties)	Toezichthouder namens de vergunninghouder die controleert of medewerkers bevoegd en bekwaam zijn (vaak uitgevoerd door de IvD Utrecht).
Gelijkstelling	Erkenning door de NVWA dat je opleidingen elders behaald gelijk staan aan die in Nederland behaald.
IvD (Utrecht) (Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht)	Organisatie die de wettelijke taken rond dierenwelzijn uitvoert bij UU en UMC Utrecht, en binnen dit beleid ook taken rond bevoegd/bekwaam.
IvD-Platform	Netwerk/vereniging van IvD's binnen DALAS.

Term/afkorting	Betekenis
LLL (Leven Lang Leren)	Blijven leren tijdens je hele loopbaan om je professioneel te ontwikkelen.
LLL-coördinator	Iemand die de administratie van LLL regelt binnen een afdeling/eenheid.
LLL-portfolio	Dossier/portfolio met je kennis (deskundigheid) en vaardigheden (bekwaamheden).
Ontheffing	Toestemming om een handeling te doen terwijl je (nog) niet officieel bevoegd/deskundig geregistreerd bent. Meestal via NVWA; soms intern als iemand al bevoegd is.
Supervisor	Een bij de IvD geregistreerd persoon die op vakbekwame wijze een trainee leert hoe een taak moet, en daarbij toezicht houdt.
Toezicht	Verplichte begeleiding en controle van een trainee door een bevoegd en bekwaam persoon
Trainee	Iemand die in opleiding is voor een professionele activiteit/taak.

Documenttype:	Beleidsdocument
Auteur(s):	Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht
Medebeoordelaars:	Klankbordgroep Leven Lang Leren
Eindverantwoordelijke:	Hoofd Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht
Opdrachtgever:	Vergunninghouders Wod UU en UMC Utrecht
Datum akkoord	27 maart 2023
Ingangsdatum:	15 maart 2023
Documentversie:	2.0
Revisiedatum:	31 maart 2026
Toelichting revisie:	Verduidelijking bekwaamheidsbegeleiding en -registratie